

Cílem Českého klubu skeptiků Sisyfos, z. s. je šíření vědeckých poznatků a nezkrácených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

Z OBSAHU

Vzpomínka na Petra Brodského (<i>Jan Hozák</i>)	1
XIII. Skeptikon v Příbrami (20. 5. – 22. 5. 2016) (<i>Karel Pavlů, Čeněk Zlatník</i>)	3
Opravdu chceme dávat pacientům rozemleté myši? (<i>Marie Stránská, Medical Tribune</i>)	4
Proč lékaři věří šarlatánství? Protože hloupnou (<i>Ludmila Hamplová</i>)	5
Jak novinářina pomáhá ezoterice a pavědě (<i>David František Wagner</i>)	6
Detoxikace vagíny s doporučením České gynekologicko-porodnické společnosti (<i>Ludmila Hamplová</i>)	10
Hoaxy – když se lež šíří internetem (<i>Leoš Kyša, Petr Nutil</i>)	12

Vzpomínka na Petra Brodského

Jan Hozák

RNDr. Petr Brodský (9. 7. 1939 – 16. 5. 2016) byl dlouholetým členem představenstva Českého klubu skeptiků Sisyfos. Byl to dobrý kamarád, cenili jsme si jeho širokého rozhledu v přírodních i společenských vědách a také jeho smyslu pro toleranci a fair play. Poslední rozloučení s ním proběhlo v malé, tzv. Baxově obřadní síni krematoria v Praze Strašnicích dne 24. května 2016 za účasti asi 40 smutečních hostů.

Vážení smuteční hosté, přátelé. Sešli jsme se dnes, abychom se naposledy rozloučili s kolegou a přítelem Petrem Brodským, odborným školením matematikem a fyzikem, ale kromě toho s člověkem neobyčejného všeobecného rozhledu i v jiných oborech a oblastech vědění. K tomu se dopracoval vlastním studiem a průběžným sebevzděláváním, jež se tehdy ještě odehrávalo nikoliv hleděním do obrazovky počítače, nýbrž usilovnou četbou knih. Neváhám Petra nazvat jakýmsi polyhistorem nového věku, i když toto slovo může dnes budit archaické, možná i poněkud úsměvné konotace.

Dovolte, abych na Petra Brodského zavzpomínal za skupinu přátel, volně sdružených od roku 1976 /ano, je to shodou okolností právě 40 let/ v tzv. Societas Incognitorum Eruditorum - Společnosti neznámých učenců.

Toto malé společenství lidí, pohybující se na hranici vážnosti a recese, hlásící se ke své olomoucké předchůdkyni a jmenovkyni z poloviny 18. století, první učené společnosti v historických zemích českých, pokoušelo se v zatuhlých a nesvobodných poměrech normalizace o vytvoření jakéhosi vlastního mikroklimatu ke svobodnému bá-

dání, diskusím a publikování alespoň omezené části svých textů v časopise Acta Incognitorum Eruditorum, který nemohl mít v tehdejší době jinou než samizdatovou podobu.

Petr Brodský se do činnosti S.I.E. zapojil krátce po jejím založení a vtiskl do ní záhy nepřehlédnutelný svéráz své osobnosti. Ten spočíval nejen ve zmíněné erudici a šíři zájmů, ale také v originalitě chování, vystupování a v neposlední řadě ve vynalézavosti a metodách konspirace. Cestou na naše setkání, která jsme nazývali salony, dokázal prochodit ulicemi městské čtvrti dlouhé minuty, aby zmátl toho (nebo ty), kteří ho podle jeho názoru sledovali. Pokud usoudil, že je „nesetřásl“, nastoupil do tramvaje a odjel domů. Salonu se v zájmu utajení prostě nezúčastnil. Jeho konspirační logistika způsobovala někdy organizační obtíže, neboť časem se stalo téměř pravidlem, že Petr buď nepřišel včas,

nebo se dostavil s velkým předstihem; zjevoval se na salonech ve chvílích, kdy ho už nikdo nečekal anebo - když se předem omluvil, že tentokrát bohužel nepřijde. Časem jsme si na toto chování natolik zvykli, že nám doslova vyrazilo dech, když Petr dorazil včas ve stanovenou hodinu. Obávali jsme se pak, že se přihodilo něco vážného, nepředvídaného.

Oblíbeným živlem Petra Brodského byly polemiky. Při nich jakoby se násobila intenzita jeho životního pocitu, oči mu zářily a do diskutérské arény padaly argumenty inspirované učením Bertranda Russela, Moritze Schlicka, Rudolfa

Carnapa či Ludwiga Wittgensteina. To jsou jména filozofů, z nichž od mládí čerpal a utvářel si své metodologické základy pro vlastní bádání. Logický empirismus se stal inspirací a východiskem řady jeho úvah a pojednání. Ještě dnes slyším vzrušené odmítavé argumenty z jeho polemických výstupů, jeho kritiku Heideggerových pojmů jako neverifikovatelných, nedefinovatelných, označených jím za subjektivní „náladovou dojmologii“. Míval jsem u Petra pocit, že si diskuse a polemiky hýčkal. V momentě, kdy cítil, že protivníkovi docházejí argumenty nebo únavou ochabuje, rychle couvnuv se svým vyroceným názorem, nebo navrhl nějakou jinou variantu, jen aby diskuse neskončila a mohla pokračovat dál, aby mohly přijít jiné varianty, jiné hypotézy, jiná řešení. Aby to prostě, jak říkal, žilo.

Řekl jsem už, že Petr byl především matematik a fyzik. Po absolutoriu Matematicko-fyzikální fakulty University Karlovy pracoval až do konce 80. let v Ústavu termomechaniky ČSAV. Mimo toto jeho profesní zaměření jej však, troufám si odhadnout, oslovovaly více problémy kosmologie, kvantové fyziky, zajímala ho teorie vědeckého poznání, vztah vědeckého poznání a víry. Hodně času věnoval i studiu historie, a to v celém časovém rozsahu, od starověkých civilizací až po soudobé dějiny, které mu plynule přecházely do otázek politických a politologických. Globálně pojímaná „současná“ politická situace, to bylo další jeho oblíbené téma. Zvláště, když se jeho názor a přístup k věci zcela odlišoval od oficiálního pohledu tehdejšího režimu. A to bylo vlastně

vždycky. Není zde místo, abychom vyjmenovávali názvy Petrových přednášek a příspěvků do časopisu. Konstatujme jen, že běželo o promyšlené, argumentačně podložené a nezdídka provokativní texty, které připravoval s cílem vyvolat diskusi a polemiku. V této činnosti pokračoval po převratu v časech svobody v okruhu sisyfofských „pátečníků“. Současně najdeme z onoho období Petrovy články, recenze i polemiky na stránkách časopisu Vesmír.

Petr Brodský byl člověk zvláštním způsobem nesmělý, neokázalý, se svérázným smyslem pro humor, jehož hrani-

ce byla mnohdy od vážného mínění velmi nezřetelná. Tvář většinou neprozrazovala emoce, působila spíše dojmem neustálé soustředěné koncentrace na promýšlení jakýchsi teoretických problémů, které nosil v hlavě. Ve společnosti míval šťastné chvíle, kdy se nacházel v dobré náladě a dokázal bavit lidi kolem sebe svým suchým humorem.

Poslední rok života byl pro Petra strastiplný. Hospitalizace v nemocnicích a lékařských zařízeních omezila jeho svobodu pohybu, na kterou byl tak zvyklý a choroba zhoršovala schopnost rozumného

úsudku. Stále doufal, že se vrátí domů ke svému způsobu života. Zřídka míval chvíle jakéhosi zjasnění, kdy byl schopen rozpomenout se na zážitky z minulosti, anebo dokonce začal rozebírat některé historické události. Sám jsem při jedné návštěvě vyslechl asi čtvrtrohodinový rozbor maďarských událostí z roku 1956 a nevycházel jsem z údivu, jaké podrobnosti uváděl, včetně jmen aktérů a časových souvislostí. Celkově byl však pohled na Petra stále smutnější a komunikace s ním se zhoršovala.

Vracím se ve své paměti o několik desetiletí nazpět. Vidím ho v zimě. Mrzne a drobně sněží. Kráčí v kulichu, mírně nachýlený, látkovou tašku s Acty drží v podpaží. Padá už soumrak, stojíme mezi zasněženými keři v parčíku Za Zelenou liškou. Bróďa se několikrát rozhlédne a pak mi tašku podává.

Čest jeho památce.

XIII. Skeptikon v Příbrami (20. 5. – 22. 5. 2016)

Karel Pavlů, Čeněk Zlatník

Máme za sebou další ročník Skeptikonu, který se po osmi letech přesunul z Moravy do Čech. Navzdory numerologům nepoznamenala nešťastná třináctka průběh tradičního mimopražského setkání skeptiků. Naopak, má se za to, že byl jedním z nejzdařilejších.

Příbram má zajímavou historii, letos slaví své 800. výročí, a je tudíž zvláště příznivým místem pro návštěvu i pro kulturní akce. Povzbudilo nás, když **záštitu nad Skeptikonem převzalo město Příbram** v čele s panem starostou Ing. Jindřichem Vařekou. (Pan starosta mile překvapil tím, že dal přednost osobní účasti na Skeptikonu před jinou akcí, vyslechl všechny naše přednášky, se zaujetím diskutoval a netajil své skeptické založení. Takhle vstřícný establishment nepamatujeme!)

Veřejnost bylo třeba informovat a pozvat. V regionálním týdeníku Periskop Příbram 19/2016 (9000 výtisků) byla naší akci věnována celá dvoustrana. S předstihem byla vyvěšena stovka zvacích plakátů. Videoklip s upoutávkou na Skeptikon byl promítán v místním kině před každým filmem přibližně tři týdny před datem jeho konání.

Účastníci z řad členů a příznivců Sisyfa, kterých se sjelo okolo 30, byli většinou ubytováni v hotelu Hájek. Jeho zaměstnanci se příkladně starali o naše ubytování i stravu. (Hotel sousedí s příbramskou nemocnicí, kam se letos „náhodou“ dovalil bronzový Bludný balvan. Pozoruhodná náhoda! Nejspíš jsme se stali svědky jungovské synchronicity.)

Někteří z nás přijeli již v pátek 20. 5. večer a započali se skeptickými debatami nebo s obhlídkou města. V sobotu ráno dorazili ostatní, načež jsme dopoledne absolvovali náročný program: návštěvu areálu Svaté Hory a poté Hornického muzea na Březových Horách. Kontrast kulturně protikladných míst nám poskytl nejen poučení, ale i neopakovatelný zážitek.

Po společném obědě v hotelu Hájek pokračoval program tím hlavním - **veřejnými přednáškami v kinosále Divadla Antonína Dvořáka**. Sešlo se tam okolo 80 posluchačů, což je slušný počet, nicméně část nám patrně „ubralo“ souběžné mistrovství světa v hokeji a další současně probíhající akce při příležitosti 800. výročí Příbrami. Ve velkém sále se přítomní jaksi „ztratili“, nicméně sál byl vybaven kvalitní audiovizu-

ální technikou. **Moderátorem byl Ing. Karel Pavlů**. Ve 14 hodin přivítal návštěvníky a pogrataloval Jiřímu Grygarovi k osmdesátinám. Připomenul i nedávné úmrtí profesora Oskara Andryška, pravidelného a oblíbeného přednášejícího na Skeptikonech. Uskutečnily se tři přednášky, po každé z nich následovala diskuse s kratší přestávkou. Skončili jsme krátce po 19 hodině. **Všichni přítomní dostali knihu Věry Noskové „Čeští skeptici - Kdo jsou a co chtějí“, fotografie přednášejících a výtisk aktuálního Zpravodaje SISYFOS 1/2016.**

ální technikou. **Moderátorem byl Ing. Karel Pavlů**. Ve 14 hodin přivítal návštěvníky a pogrataloval Jiřímu Grygarovi k osmdesátinám. Připomenul i nedávné úmrtí profesora Oskara Andryška, pravidelného a oblíbeného přednášejícího na Skeptikonech. Uskutečnily se tři přednášky, po každé z nich následovala diskuse s kratší přestávkou. Skončili jsme krátce po 19 hodině. **Všichni přítomní dostali knihu Věry Noskové „Čeští skeptici - Kdo jsou a co chtějí“, fotografie přednášejících a výtisk aktuálního Zpravodaje SISYFOS 1/2016.**

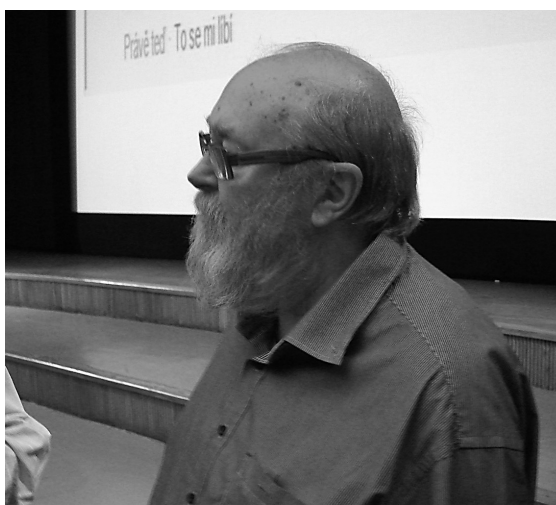
K jednotlivým přednáškám

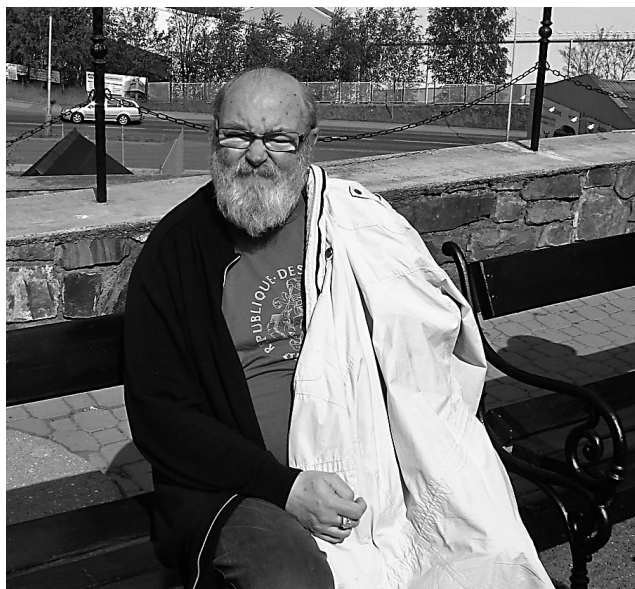
Prof. PhDr. ThDr. MUDr. et Dr. Jaroslav Max Kašparů, PhD., Dr.h.c.: Zadní schodiště psychiatrie. (Anotace:

Lékařský obor, který se na rozdíl od jiných medicínských odborností dotýká i oblasti sociální, forenzní, pedagogické a duchovní, prodělal a prodělává vývoj, který provokuje šamany, spiritisty, okultisty a jinou psychopatologickou skladbu obyvatelstva, včetně tzv. antipsychiatrů. Problém Trojského koně v psychiatrii je stále aktuální.)

Bc. Leoš Kyša: Útok na vědu. (Anotace: Vědcům se nedá věřit! Vědci nechápou nic o skutečném životě. Věda je zkorumpovaná. Vědci nás přivedou do záhuby.)

Tyto a ještě ostřejší útoky se stále častěji objevují vůči vědě a jejím představitelům a to nejen na internetu. Proč se potýkáme s novou vlnou antiscentismu? Odkud přišla a proč? Jaké jsou její kořeny? A má dnešní antiscentismus v něčem pravdu?)

RNDr. Jiří Grygar, CSc.: Pluto nemá chybu. (Anotace: Objev Pluta v roce 1930 předcházelo několik století pozorování i teorií, které byly ve skutečnosti chybné. Rovněž údaje o Plutu byly po více než půl století nesprávné. Teprve koncem XX. stol. se podařilo objevit za Neptunem druhý pás planetek, nesrovnatelně hmotnější v porovnání s hlavním pásem planetek mezi Marsem a Jupiterem. Klikaté cesty astronomie k hlubšímu poznání Sluneční soustavy jsou dokladem, že kritická metoda vědeckého zkoumání dospěla nakonec k výraznému pokroku ve zkoumání vesmíru.)

O přednášená témata byl živý zájem, diskusi jsme posléze krátili kvůli času. Zároveň probíhala autogramiáda.

Po přednáškovém odpoledni se účastníci sešli v romantické **Japonské zahradě hotelu Hájek**. Pojídali jsme lahůdky, hlavně rožněné prasátko s restovanou zeleninou, popíjeli a povídali si do pozdních hodin. Na pořad přišlo spíše pivo než dosud obvyklé víno – ovšem, změna zeměpisné délky

musila být znát. Někteří z nás navzdory světelnému znečištění odhalovali krásy oblohy, zejména tužili smysly vyhledáváním Marsu.

V neděli ráno jsme se naposled sešli na společné snídani. Rozloučili se a odnesli si na památku diáře. **Náplň nedělního času nebyla plánována.** Málokdo spěchal domů, většinou jsme podle svého zájmu navštívili různá místa v Příbrami a okolí.

Předsednictvo klubu Sisyfos hodlá v tradici mimopražských setkání pokračovat. Přijímáme návrhy na místa jejich konání. Sledujte klubovní webové stránky, kam včas vyvěsíme potřebné informace.

Poděkování a uznání náleží všem, kteří příbramský Skeptikon podpořili a starali se. Zejména si ceníme práce hlavního organizátora Ing. Václava Černoorského, který zařídil vše důležité, od velkorysých finančních podpory až po příznivé počasí.

Opravdu chceme dávat pacientům rozemleté myši?

Marie Stránská, *Medical Tribune*

Rozhovor *Medical Tribune* s předsedou klubu Sisyfos Leošem Kyšou na téma nevědeckých metod v českém zdravotnictví. „České ministerstvo zdravotnictví spolu s Fakultní nemocnicí v Hradci Králové dokonale podleho politickému tlaku a silou prosazuje naprostě nesmysly bez ohledu na názory odborné veřejnosti v naději, že se vlísá do přízně čínské říše,“ říká bez obalu Bc. Leoš Kyša, novinář, spisovatel a zejména předseda Českého klubu Sisyfos, společnosti, která každoročně uděluje Bludné balvany. Letošní recesistické vědecké anticeny putovaly třeba do Fakultní nemocnice Hradec

Králové za propagaci „tradiční čínské medicíny“ nebo doktorovi Janu Hnízdilovi za diskreditaci psychosomatiky.

■ Proč se letošní Bludné balvany zaměřily právě na oblast zdravotnictví?

České zdravotnictví vykazuje stále větší toleranci vůči šarlatánství a nevědeckým metodám, což je velmi závažný

problém. V situaci, kdy se ministerstvo zdravotnictví smluvně zavázalo k propagaci „tradiční čínské medicíny“ a ministr je schopen médiím nadšeně popisovat, jak z tohoto pavědeckého systému pacienti profitují, nemluvě o stavu, kdy se respektovaná Fakultní nemocnice v Hradci Králové, vy-

chováající budoucí lékaře, stala doslova reklamním poutačem pro šarlatánství, nemůže nikdo, kdo stojí na straně vědy, mlčet. Je zcela nezbytné upozorňovat na rizika, kterým jsou čeští pacienti naprosto zbytečně vystaveni. Mimochodem hodnotit nejrůznější „alternativní“ metody ve světle medicíny založené na důkazech je posláním všech světových skeptických organizací.

■ V čem jsou největší rizika „alternativních“ metod?

Prvním ohrožením je to, že pacient podlehe falešným slibům a místo toho, aby se mu včas dostalo účinné léčby, zkouší vše možné, od polykání cukrových homeopatických kuliček, přes posílání energie na dálku až třeba po popíjení bazénové dezinfekce, které mu v „lepší“ případě způsobí poleptání sliznic, v tom horším selhání orgánů. Různí samozvaní poradci, „terapeuti“ a bohužel i někteří lékaři jsou schopni onkologickým pacientům s dobrou prognózou léčby nebo dokonce úplného vyléčení sdělit, že mají odmítnout onkologickou léčbu a raději se „léčit“ zcela nesmyslně pomocí „detoxikace“ či vysokých dávek vitamínu C. Výsledkem pak je, že se pacient vrací zpět ke svému onkologovi až v terminálním stadiu, kdy mu již není možné pomoci. Na „alternativní“ scéně se pak objeví další příběh o tom, jak nemocného „zabili vrazi v bílých pláštích“, což je děsivé.

Druhým vážným nebezpečím je to, že je pacient přímo poškozen „alternativní“ terapií, což je rizikem i v případě „tradiční čínské medicíny“. Bylo by velmi naivní se domnívat, že používané bylinné směsi procházejí stejně přísným systémem kontroly kvality jako u nás používané léky. Bylinné směsi, jež mají dokonalý marketing pro hloupé Evropany a bývají spojovány se starodávnými legendami, jsou ve skutečnosti směsí všeho možného, včetně toxických látek, jako je arsen nebo rtuť, což dokázala nedávná japonská studie. Metaanalýza britské univerzity v Exeteru pak potvrdila, že tyto směsi obsahují různé plísně, parazity, pesticidy, ale také rozemleté hlodavce. Skutečně mají být čeští pacienti léčeni rozemletými myši, a to ještě s požehnáním ministerstva zdravotnictví?

■ Různé „alternativní“ metody ale nabízejí tisíce českých lékařů ve svých ordinacích. Často argumentují tím, že chtějí svým pacientům nabídnout něco nového či jim pomoci, když „západní medicína“ zklamala.

Pak se tito lékaři zpronevřují své profesi. Jak může absolvent lékařské fakulty, tedy někdo, kdo prošel anatomii, fyziologií či biochemií, tvrdit, že příčinou onkologických onemocnění je to, že se člověk nemá dost rád, nebo že choroby lze diagnostikovat na základě narušení životní energie čchi? Pokud to dělá, přestal být lékařem a stal se šarlatánem, který vydělává na lidské naivitě a bezmoci mnoha pacientů. Mimochodem řada lékařů, kteří navenek srdnatě brání nesmysly, nakonec přiznají, že takto získali velmi lukrativní zdroj příjmů.

■ K propagaci TČM se zavázalo i ministerstvo zdravotnictví, vzniká velké centrum ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové, objevují se i názory významných osobností české medicíny, že takto se náš zdravotnický systém obohacuje a pacienti jen získají.

To, co dnes tvoří pro Čínu lukrativní vývozní artikl a co tato komunistická země politicky i ekonomicky prosazuje, není nic jiného než směsice pověr, báchorek a absolutního nedostatku, ve kterém se ocitlo čínské zdravotnictví za vlády Mao Ce-tunga. Ten přikázal vytvořit systém „vlastenecké, levné a socialistické medicíny“ pro zbídačené čínské obyvatelstvo, ačkoli on sám odmítal být takto léčen, protože věděl, že jde o pořádnou habaďuru. České ministerstvo zdravotnictví spolu s Fakultní nemocnicí v Hradci Králové tak dokonale podlešlo politickému tlaku a silou prosazuje naprosté nesmysly bez ohledu na názory odborné veřejnosti v naději, že se se vlísá do přízně čínské říše. Skutečným lékařům ale jen dělají ostudu, a to je zatraceně smutný příběh.

Nejhorší ale je, že obchodníci s těmito alternativními metodami si chtějí ukousnout svou porci z koláče veřejného zdravotního pojištění. Zkoušejí to provozovatelé různých alternativních diagnostických přístrojů i lídři homeopatické či tzv. tradiční čínské medicíny. To je největší ohrožení. Pokud se na náš zdravotní systém přísají tihle různými politiky z nejvyšších pater podporovaní šarlatáni, nezbude dost peněz na skutečně účinnou léčbu, a to logicky na tu nejdražší. Vážně bych se nechtěl dožít situace, kdy budou pojišťovny platit za homeopatiku a píchání jehliček do těla a nebude na nové léky pro onkologické pacienty. Z toho mám skutečně strach.

Proč lékaři věří šarlatánství? Protože hloupnou...

Ludmila Hamplová

Bránit srdnatě pavědecké nesmysly je snadné, zvláště když si uděláte z lidské naivity a bezmoci mnoha pacientů výnosný byznys. Jak jinak by mohli absolventi a absolventky lékařských fakult stát za něčím tak vachrlatým, jakože lze choroby diagnostikovat na základě narušení životní energie tchi nebo tvrdit, že příčinou onkologických onemocnění je to, že se člověk nemá dost rád. Pokud se ovšem nestalo ještě něco mnohem horšího a to, že tito lékaři a lékařky během svého studia anatomie, fyziologie či třeba biochemie vůbec nepochopili o čem je řeč. Svě pacienty vědomě ohlupují, protože

sami nechápou, co je to medicína postavená na důkazech. Svou vlastní hloupostí se stali šarlatány a klidně mohou místo stetoskopu používat siderické kyvadélko.

Žijeme v neuvěřitelně šťastné době. Angínu nepovažujeme za potenciálně smrtelné onemocnění, ale spíš za nepříjemnost, kterou zvládne jedno balení antibiotik. Pravé neštovice, záškrt nebo dětskou obrnu známe jen z historických románů a dávno zaprášených lékařských knih, na které si dnes nikdo ani nevzpomene. Novorozenecká úmrtnost je ve vyspělých zemích světa zcela minimální, a tak přežívají

i děti o velikosti malého králíčka. Ale o co se nám paradoxně vede lépe, o to více podléháme iracionalitě. To se bohužel nevyhýbá ani lékařům a lékařkám, a tak se mezi nimi najdou tací, kteří okopávají medicíně postavené na důkazech kotníky a sami o sobě prohlašují, jak vyžrali na zkostnatělý vědecký systém. A co hůř, nesmyslům podléhají i ti, kteří by měli být pro své kolegy a kolegyně vzorem. Nejenže Fakultní nemocnice v Hradci Králové hrdě hlásá, jak je „tradiční čínská medicína“ super, ale dokonce se na lékařských fakultách naleznou vyučující schopní tvrdit, že když „alternativní diagnostické a terapeutické metody“ provozují lékaři, je vlastně všechno v pořádku.

Jenže, ať se nám to líbí nebo ne, medicína postavená na důkazech funguje a má pro to důkazy. Jistě, že nefunguje vždy na 100 %, protože pracuje s živými organismy, tedy s námi lidmi. Vytvářejí a udržují ji v chodu opět chybní lidé, ale je důležitým konceptem náležitým k moderní společnosti vycházející z vědeckého poznání. Tedy k té společnosti, která dokázala kvalitu našeho života změnit k nepoznání a zařídila nám vcelku pohodlné bytí, jehož si ale příliš nevážíme.

To, co ale dělají šarlatáni v bílých pláštích, když svým pacientům nabízejí homeopatické cukrové kuličky, vyladují jejich údajně pochroumané energie nebo doporučují všeléčící detoxikaci není nic jiného, než podvod a chytrá manipulace se zoufalými pacienty. Místo toho, aby byli schopni v praxi aplikovat znalosti získané během studia, a k nim schopnost kritického myšlení bezpochyby patří, vrhají se bezhlavě od jednoho nesmyslu ke druhému a hlásají, že konečně objevili dlouho utajovanou „pravdu“. Zneužívají přitom svého postavení a jistého lesku, který stále k lékařské profesi patří, aby zaštili kdejakou pitomost, ze které jim kane solidní výdělek. Ne náhodu jsou ti nejhlasitější propagátoři pavědeckých nesmyslů také mediálně velmi zdatní, což jim přináší další zoufalou klientelu chytající se každého stébka naděje.

Ale ani ti ostatní nezůstávají pozadu. Jen v Česku se na nejrůznějších alternativních podvodech přiživují tisíce lékařů a lékařek, kteří jsou schopni své kejkle hájit se slovy, že přece nedělají nic špatného. A přitom se potichu podílí na tom, že se jejich pacientům včas nedostane skutečné a hlavně prokazatelně účinné léčby, a veřejný prostor se zanášá dalším a dalším balastem.

Jak novinařina pomáhá ezoterice a pavědě

Zoufale špatné rozhovory Daniely Drtinové: Praktická ukázka toho, jak rozhovory nedělat, když nechcete škodit veřejné debatě

David František Wagner

Přinášíme esej historika a pedagoga, zaměřený na rozhovory Daniely Drtinové na internetové televizi DVTV. Důvodem nebyla ani tak ambice ukázat, jak její rozhovory nefungují z žurnalistického hlediska, ale upozornit na to, jaký dopad na veřejnost mají její neprofesionální rozhovory s (ne)odborníky z různých oblastí. Text byl psán pro web o médiích MediaHub.cz na počátku června 2016. S většinou kritických argumentů i se závěrem eseje zřejmě budou skeptici souhlasit, nicméně doporučujeme rovněž k vyslechnutí obhajobu kritizované publicistky na Radiu Wave v pořadu Automatky, 22. 6. 2016.

V květnu roku 2014 podepsala Economie na tři roky smlouvu s týmem DVTV, o tom, že pro ni bude vyrábět videoobsah. V červnu roku 2015 se pod heslem „televize veřejné služby“ povedlo DVTV vybrat na Startovači rekordních 2 174 374 korun, více se povedlo získat už jen žlutým trabantům valícím se do Tichomoří. Důvod byl jednoduchý – DVTV se velmi rychle stala synonymem kvalitní internetové žurnalistiky a ukázalo se, že lidé po něčem takovém opravdu touží.

DVTV byla také třikrát oceněna Křišťálovou lupou za rok 2015 – zvítězila v kategorii Projekt roku, získala Cenu popularity a do výčtu můžeme započítat i cenu Osobnost roku pro Martina Veselovského. Pod tímhle zaslouženým leskem ale leží i něco problematičtějšího. Veselovského dvojka – Daniela Drtinová – zvládá většinu svých rozhovorů... nějak.

K tomu má navíc potřebu si jednou za čas pozvat poněkud zvláštní hosty a mluvit s nimi poněkud zvláštním způsobem, který bychom čekali u úplně jiného typu internetové žurnalistiky – třeba na Protiproudu, Aeronetu nebo jiných webech podobného druhu.

Nechceme mluvit o náhledech do světa alternativní kultury (třeba 19. 4. 2016 jogín Václav Krejčík). Nemá smysl kritizovat ani to, když Daniela Drtinová nechá publicistu Jana Petránka mluvit o „hluboké středověké mentalitě migrantů“ a nedoptává se, jak k tomu přišel a jak by mohl svá tvrzení doložit, přičemž Benjamin Kuras je naladěný na podobnou notu. Ale což, máme tady pluralitu názorů. Na psychospirituální krizi asi také nemusíme věřit, ale rozhovor s Alanem Jarkovským (6. 12. 2014) úplně peklo nepřinesl a řada otázek je poměrně ostrá. To ne, to je vše mimo seznam. Budeme mluvit o skrz naskrz divných věcech, u kterých autor tohoto článku dokonce i udiveně pozvedl obočí, či si udělal pomyslnou nesouhlasnou vlnovku. Než se však do výčtu pustíme, dovolíme si pár drobností k rozhovorům Daniely Drtinové:

1. Divné věci chodí očividně společně.
2. Některé výběry mohou lahodit vašemu osobnímu vkusu a můžete je jednotlivě považovat za naprosto v pořádku. To, že se sejde takovýhle poměrně obsáhlý výběr směrem k „alternativám“, ale už možná není náhoda.
3. Dlouhodobější téma konopí vynechávám, stejně jako kratší, v podstatě lékařské popisy různých speciálních

metod (Michael Vančura 15. 4. brousí na hraně při hovoru o holotropním dýchání a sklouzne si za ní popisem svého tripu).

4. Zajímavá, ale v rozhovorech většinou nijak nezávadná, je skutečnost, že si paní moderátorka ráda povídá s kněžími: Velikonoční rockový kněz Ladislav Heryán (28. 3. 2016), Petr Piřha odhalující světové spiknutí za válkou s islámem (27. 1. 2016), vánoční Jan Uhlíř (24. 12. 2015), pro úplnost i zcela praktický Tomáš Holub (11. 9. 2015) nebo Tomáš Petráček o Toufarovi (27. 6. 2015), Marek Vácha (14. 6. 2015), Dominik Duka (12. 2. 2015), Václav Malý (30. 11. 2014) či Tomáš Halík (25. 8. 2014). Tyto rozhovory ale vesměs nepropadají do úplných hlubin a jejich volba je vesměs alespoň k aktuálnímu tématu nebo tak nějak "tradičně duchovní" (těžko se smát rozhovoru s knězem, který je puštěn na internet 24.12.).

"Zvláštní" hosté Daniely Drtinové

Nyní už ale k samotné sestavě „zvláštních“ hostů Daniely Drtinové. První měsíce práce DVTV byly na bizarní rozhovory velmi, velmi chudé. Možná za to mohly rozličné politické krize, možná válka na Ukrajině. Alternativa se začala dostávat do dveří velmi pomalu až na podzim 2014 v osobě doktora Hnízdila, který posléze vyhrál cenu Bludný balvan za rok 2015. MUDr. Jan Hnízdil se v DVTV se stejným tématem objevil hned dvakrát. V prvním rozhovoru Jan Hnízdil tvrdí, že naší společnosti nastavuje zrcadlo rakovina. Když to dělaly americké krváky, bylo to lepší – ale zase se dozvíte, kde jsou jaké hranice společenského růstu a kdo může za jaké nemoci (21. 10. 2014).

O rok později už je to jasnější a my se dovídáme: Konec se blíží.

On rok 2015 vůbec bude stále přísnější. Potom, co Hnízdil pootevřel bránu dohadů „jakože založených na vědě“ přijde někdo, kdo je rozrazil – nekorunovaný král mluvících hlav a pátý jezdec Apokalypsy Václav Cílek, znalec půdy, který se prokázal jako tak sympatický mluvčí, že se ho začala média ptát tak nějak na všechno. A on z toho očividně dostal dojem, že tak nějak všemu rozumí. Cílek je pro česká média (ideálně pro ta trochu konzervativnější – pro Echo24 je úplným

darem z nebes) nejlepším možným mudrcem: je to autorita nějakého oboru, rád pohovoří, o čem je potřeba, stáhne to na aktuální téma a promluví pěkně od podlahy.

Na začátku roku (25. 1. 2015) poprvé připomněl, že konec je za rohem. Obzvláště proto, že jsme v ekonomické krizi. Filozof (jak se mu to stalo?) Cílek pak přichází s komplexní vizí světa, která vede k brzkému konci a tomu, že půlka obyvatel Francie a Velké Británie bude do roku 2050 „imigrantská“. Vynecháme-li otázky jako „Kolik generací trvá, než se z imigranta stane občan“ nebo „Kde jste k těm číslům přišel a proč se vás na to redaktor v rozhovoru neptá?“, tak se zjevuje skutečně temná vize budoucnosti a neustálého boje o zdroje.

Proč moderátorka nezasáhne u naprosto zjevných nesmyslů? Proč je možné, že host v jedné větě upozorní na horšící se trend („Já si myslím, že je možná víc chaosu a dysfunkčnosti než bejvávalo“), který ještě v rámci stejného souvětí popře („Což není nic nového v evropské historii“). Tak

jak teda? Nebo je evropská společnost společností neustále rostoucího chaosu a dysfunkčnosti? Nebo se Cílek přece jenom tak nějak bojí své vize říct zcela jasně a raději se tak uchyluje k změkčováním ve stylu „Je to hrozný a nejhorší, ale už to hrozný a nejhorší bylo“. Proč se na to ale moderátorka neptá? Proč se nedoptá, kdo jsou Cílkovi „my“, proč neproblematizuje jeho vyjádření, proč nenapadne jeho metodu odvozování všeho jen a jen z problematiky boje o zdroje? Když mluví o ritualizovaných válkách, začne u pouštních kmenů, které musí uměle snižovat svoje stavy (a z toho také plyne ta židovská neústupnost – nebo z toho, že nějaký ty stovky a tisíce let strávili rozptýlení po světě šikanováni většinovou společností, no) a od nich se odpíchne až k severoamerickým indiánům. Ti také bojovali o zdroje? Nebo je pro nás jejich životní prostředí už taky tak nějak poušť a polopoušť? Expert ale ukáže i svou uznanou tvář: „Je těžké o tom mluvit, protože o tom houby víme.“ No, naštěstí dostane prostor ještě v prosinci stejného roku, protože toho sice asi tedy zas tak moc neví, ale povídat o tom umí moc pěkně.

Konec světa zatím zůstal za rohem. Aspoň o něm mohl Václav Cílek mluvit ještě 16. 12. 2015. Cílek znovu připomene, že apo-

kalypsa a rozklad je blízko – a Drtinová kývá a kývá a kývá a nechává ho rozvíjet jeho vize. Asi nejmíc řekne už první dvouminutovka, ve kterém se klasicky orientalisticky vyrovnává s tím, že „Orient je takový nádherný, otevřený, ale zároveň licoměrný, proradný“. Ti lidé tam za to samozřejmě nemůžou: žijí v poušti a polopoušti a ta jim jasně určuje mechanismy přežívání. Možná by to mohl někdo interpretovat jako hodně ostrý rasismus a determinismus, který třeba tak nějak nezohledňuje to, že docela podstatná část obyvatel onoho divokého a magického orientu žije... ve městech třeba. Vlastně docela hodně podobně jako my tady. Ale nedá se nic dělat, poušť jim již vstúpila smrtící tvrdost, proti které my nemáme co postavit. Ta přezírává velkorysost pro jistotu opřená o zkušenost zcestovalého vzdělaného muže představuje fascinující kombinaci s tím, že Cílek zcela v duchu tohoto vyvažování také říká, že to bude hrozně špatný, ale pak ten svět bude zase fungovat jinak a nějak to půjde.

Dokonalý narativ pohádky: máme se čeho bát a máme se na co těšit, skeptik i optimista si najdou svoje. Můžeme se pak také domnívat, nakolik se jedná o nehodu a nakolik o záměr, když na otázku „o čem nechcete mluvit“ vyjmenuje Cílek vše, o čem nechce mluvit, protože by to mohlo vyvolat nenávisť. S příklady jako je třeba cílený inbreeding a jeho vliv na IQ v imigrantských rodinách v Evropě. No, brrr, ještě štěstí že o tom nemluví.

Moderátorka nenapadne ani jeho prohlášení, že islám se nikdy odnikud nestáhl: tedy s výjimkou míst odkud se stáhl (sám jmenuje Španělsko, Sicílii a Krym). Do této definice nám celkem pohodlně zapadne i křesťanství. Nebo buddhismus. Nebo třeba cokoliv. Místo toho, aby moderátorka konfrontovala hosta se zjevnou zvláštností v jeho vyjádření, rozhodne se rovnou naložit a zeptat se, jestli je tedy ten islám evolučně opožděnější. Cílek se této otázce dokonce pokusí vyhnout (nevdá, přijde znovu... proč?), ale místo toho zařadí teorii o tom, že za nízkou cenou ropy stojí Saúdové a US Department of Energy, kteří takto zatápí Putinovi. Bylo by samozřejmě možné se zde ptát proč zrovna USA a jestli to třeba nemusí vadit jejich vlastní ropné těžbě, ale – na to není čas. Zpátky k té evoluční nadřazenosti.

Celý rozhovor probíhá ve fascinujícím souladu s Cílkem, což je ovšem bohužel mediální standard (v DVTV). A hlavně – v prosinci 2015 už dávno nehraje první housle divnosti na DVTV. Pojdme raději dále.

V rozhovoru 6. 2. 2015 zjistíme, že není nakonec třeba být smutný z toho, že dějiny spějí ke katastrofě. Historie je totiž velkou iluzí a mohli bychom na ní tak nějak rezignovat, ne? Výlet s Jaroslavem Duškem za Toltéky je ezoterickým výletem za hranice všedních učebnic a reality, jak sám říká. V tomto rozhovoru se moderátorka alespoň pokusí několi-krát přijít s kritickou otázkou, a to někdy poměrně vytrvale. Je třeba přiznat, že proti Duškově relativizaci „nevíme nic a nikdy nic vědět nebudeme a Číňani pluli kolem světa, tak-žééé něco“ se hraje velmi špatně. Ke cti jí slouží, že Dušek už znovu nepřišel.

Téma alternativní medicíny drží a nakládá – 22. 3. 2015 se odehraje duel mezi homeopaty zastoupenými Tomášem Karhanem a medicínou postavenou na důkazech zastou-

penou novinářem a vystudovaným farmaceutem Tomášem Círktem, který Daniela moderuje... nu, trochu zaujatě, teda vlastně víc než zaujatě pro věc homeopatie..., ale tak se třeba jenom snaží udržet debatu živou, že. Za přítomnost obou názorů děkuji a posílám lajk.

Pokud by si mohl některý racionalista stěžovat, že moderování debaty mezi Tomášem Karhanem a Tomášem Círktem nebylo po jeho chuti, o dva měsíce později by si mohl už leda tak vydloubnout oči. Do DVTV zavítal zakladatel Univerzity Nové doby a neúnavný propagátor vesty přes košili, který nemá problém si najednou odskočit k zásadní historické paralele a odhalení rodičů Boženy Němcové, Milan Calábek (31. 5. 2015). K historii se zvládne vrátit i při vzpomínce na vzpřímené, svalnaté, hrdé a zdravé paleolitické lovce. Tentokrát ale historie nedostává největší sodu: nakládačku dostanou přírodní vědy. Ne, že by hostovy vývody měly základ v jakékoliv poznané vědecké skutečnosti nebo třeba realitě. Kde se Calábek vzal a proč byl na jaře 2015 mediální minisenzací (Český rozhlas, zena.cz...) se už dost možná nedovíme nikdy. Od té doby pusto, prázdno. Rozhovor je plný podivností, které moderátorka nejenom nekoriguje po věcné stránce (to po ní asi nikdo nemůže chtít), ale nedokáže zastavit ani základní problémy terminologie. Calábek zásobuje střídavě baráží cizích slov, zároveň mluví o nějaké univerzální chemii, kterou dáváme do... tak nějak všeho. Naštěstí přijde moderátorka s investigativní otázkou, kterou hosta rozstřelí.

Akorát, že vlastně ne. Místo toho se rovnou návodně zeptá, jestli jeho zázračné metodě léčby rakoviny neháze klacky do cesty farmaceutický průmysl kvůli kšeftu. Host má naštěstí rovnou připraveno, že to je naprosto jasné, protože třeba zdarma můžeme léčit Downův syndrom a tomu ty korporace taky teda brání. Proč se moderátorka vůbec ptá, když rovnou v otázce naznačí odpověď?

Čtvrtý nejsledovanější rozhovor na DVTV v roce 2015 asi možná vystihne věta z anotace: Chemický lék působí úplně jinak, než to v organismu probíhá... Co v organismu probíhá?

Druhá polovina roku 2015

Na pouti na cestách bájnou alternativní medicínou nás doprovodí duchovní průvodce Jan F. Bím (14. 9. 2015). A samozřejmě, jak se dozvíme už v titulku, ekonomika je vybudovaná na lži. Moderátorka přitakává, že je těžké dávat věci do slov. Musíme souhlasit. Obzvláště těžké je dávat věci do slov ve chvíli, kdy si uvědomíte, že tím skoro až střízlivějším a skeptičtějším člověkem ve studiu není moderátor kladoucí otázky vycházející ze široké zásoby duchovní literatury, ale host, který pravidelně umenšuje svou roli a přínos. A obzvláštní překvapení přichází, když zjistíme, že titulky je výrazně radikálnější než host sám. Příjemně úžasnocuné a úžasnocunější a ve výsledku možná i v podstatě v pořádku rozhovor, který by byl špičkou kategorie „Ezoterika“. Jejda, tahle kategorie tady není. Bez varování a kontextu se nám pak najednou dostává – jak divokých interpretací Junga, tak seriózně míněných otázek, jak se duchovní poutě propojují s vyšším nadvědomím,

keré propojuje celý svět synchronicitou. Symbolická pro celý rozhovor a naznačené „moderátorka mystičtější než host“ je pak otázka „Řekne vám to vyšší vědomí v té komunikaci?“, na kterou host odpovídá: „No, spíš jako kdyby ne, nevím co to je za hlas“.

V dalším rozhovoru ale rozhodně nezvládne být moderátorka větší mystičkou než host (hurá). Problém dávat věci do slov totiž bohužel nedošel na Slovensko. Periodizaci dějin jak nikdo jiný zvládl sofiolog Emil Páleš, který 17. 10. 2015 promluvil o andělském rytmu světových dějin. Smysl rozhovoru? No... vládne archanděl Michael, tak pozor na to. Věnovat 30 minut vytrvalému kývání naprostým úletům Emila Páleše a tvářit se, že se jedná o něco, co má smysl normálně probírat v „televizi veřejné služby“, je poměrně problematické pro vnímání celých vědních oborů. Historie, biologie, antropologie a bubákoneexistologie třeba může být trochu smutná, že nám někdo v rozhovoru řekne: „Před Homérem lidi měli jinak funkční mozky, díky kterým viděli nadpřirozené bytosti“... a nikdo to nijak nezapadne. Nijak. Neřekne se: „Podívejte se, ale proč zrovna před Homérem? Jak to platí pro jiné kultury?“ Místo toho se moderátorka přesune k zásadní otázce, proč se géniové rodí ve skupinách. Malíři v renesanci, skladatelé kolem roku 1800 a tak. Samozřejmě, nejracionálnější vysvětlení je rytmizace dějin anděly. Hranice parodie pak dosahuje část, kdy se moderátorka s vážnou tváří ptá hosta, jaká je tedy jeho osobní oběť (když o ní píše v knize) a dodává, že pro něj jako pro vědce to nemůže být jednoduché. Není, přizná Emil Páleš, andělům se obětoval hrozně moc, aby pozvedl Slovensko. A obětavě bojuje proti těm zlým ezoterikům, kteří si to pouze vymýšlejí.

Listopad byl vyloženě medicínský. Zlobu do jater přinesla Jarmila Klímová (2. 11. 2015). Moderátorka v rozhovoru s ní pak nesměruje ke konfrontaci závěrů Jarmily Klímové s jejími kritiky, ale „jdeme k podstatě knihy“, „současná věda se uchyluje k...“ a souhlasí, že „tyto věci jsou často nevědomé a člověk v sobě má zakódován sebedestrukční proces“. No, ještě by se dalo možná spekulovat, že k rakovině mohou vést i jiné věci než to, že mám sebedestruktivní emoce a nechci si přiznat strach. Očividně ale vypadalo jako lepší nápad dát reklamní prostor paní, která shání pacienty. Eticky naprosto ideální. A kdyby to nebylo úplně jasné, na konec rozhovoru se moderátorka optá, jak často paní Klímovou obviňují z šarlatánství. Ta odpoví, že laická veřejnost už tolik ne – a to je docela pochopitelné, když má výbornou reklamu v seriózním médiu.

Hned po čtyřech dnech přijde další pohled na medicínu, šéf centra čínské tradiční medicíny František Musil (6. 11. 2015). Ten nabádá ke klidu – předvádí ho sám hlavně tím, že u velké řady otázek se dozvíme, že problém je mu úplně jedno a on jenom tak léčí lidi. Moderátorka pak naznačí, kde jsou její sympatie: šéf lékařské komory vypadá „velmi odhodlaně“, čínský lékař: „proč by taky byl členem české lékařské komory“. Zeptá se i na to, proč jsou ty energie takové šikanované těmi západními lékaři... a vzhledem k celému rámci rozhovoru to výrazně vypadá, že je moderátorka větší

propagátorka čínské medicíny než sám František Musil. Na druhou stranu ke cti rozhovoru rozhodně slouží fakt, že hned pod videem je uveden odkaz na konfrontační diskuzi Milana Kubka a Jiřího Bílka.

Co zatím přinesl rok 2016

V roce 2016 dojde k zásadnímu uklidnění, koneckonců pozornost na sebe strhnou uprchlíci. Čerstvou vodu přinese etnolog, indián a obecný vzdělanec Mnislav Atapana Zelený. Ten se už do DVTV podíval dříve (8. 8. 2014 s Martinem Veselovským), ale to byla jen taková příprava. 11. 4. 2016 už přiváží mnohem větší dávku moudrostí v klasickém duchu Václava Cílka. Tu přisype historické přirovnání, které při bližším pohledu nemá jakýkoliv smysl (2 000 žoldáků u Vídně, to ukončí leckterou debatu). Občas nabídne jen drobek hlubšího poznání (konzum je k ničemu, politické strany vše zabíjí) či pochopení osudového kola dějin (které funguje vždycky, když zrovna funguje). Lidově utrousí nějakou tu vulgaritku (kde slovo „rozesrali“ pobaví moderátorku, protože takhle hrdě odložení politické korektnosti se v médiích děje jenom šestkrát týdně).

Ale nebojte – o tomto rozhovoru a dalším působení Mnislava Zeleného z pohledu historie a antropologie pro vás připravujeme zvláštní článek. Boj o křeslo hlavního proroka apokalypsy hodláme monitorovat detailně.

Kvalitní nálož přinesl Svátek práce 2016 s objevitelem holotropního dýchání Stanislavem Grofem. Ve 36 minutách se dovíme leccos o kosmických propastech, skrytém nevědomí, Jungovi a řeckých božstvech. Ne, samozřejmě lžeme: tohle se dá stihnout mezi devátou a jedenáctou minutou. Jak baráž pokračuje vám zatím nepovím. První si hodlám zopakovat aspoň Petišku, ať vím, o co tam jde. Tripovité vzpomínky Michaela Vančury z 15. 4. zcela překonány a vy jenom přemýšlíte, co přesně by měl host říct, aby moderátorka řekla „ale nene“ a převrátila stůl. Místo toho připomene, že fyzika nám říká, že čím hlouběji jdeme, tak tím méně hmoty, takže vlastně místo hmoty vesmír ne asi. A psali to v různých Knihách mrtvých a ZÁROVEŇ když jste úplně na tripu, tak se vám zdá, že jste v ráji. Náhoda?

Pokřivení veřejného prostoru

Napjatě čekám, co přibude dál. Možností je očividně prakticky neomezeně, jedna fantasknější než druhá. Adam B. Bartoš o židovském spiknutí? Vlastík Plamínek o čtení z ruky? Petr Hampl o budování politických stran?

Proč se to vlastně děje? Zdá se mi velmi zvláštní, že někdo, kdo dokáže velmi tvrdě postupovat proti politikům, dává volný průchod náhodnému bizáru a poměrně dost často si takové lidi zve: a tím utváří do velké míry dojem toho, co je v seriózním médiu vhodné a normální. Pokud by se tak dělo v rámci zvláštní rubriky „Ezoterika“ (s případnou podrubrikou „Muži v klerice“), je všechno v pořádku a budu zcela šťastný. Uváděním velmi hraničních názorů bez jakéhokoliv uvedení do kontextu nebo reálné konfrontace se střízlivějšími daty se ale rychle a efektivně křiví veřejný prostor.

Obzvláště pokud jsou rozhovory vedeny vesměs nikoliv konfrontačně, ale velmi kooperativně a chápavě nikoliv vůči nějakým těm přeháněním nebo občasně nesrozumitelnosti hostů (taková tolerance je víc než na místě), ale vůči naprostým a opakovaným nesmyslům. Ty pak z DVTV vplouvají do veřejného prostoru. Pro mnoho lidí se stávají bernou

mincí jejich představ o historii, medicíně či psychologii. Daniela Drtinová tu odvádí strašlivou setbu.

Vypsané rozhovory jsou zbytečnou skvrnou na tváři funkčního projektu. A co hůř: dá se předpokládat, že DVTV se stane zlatým standardem pro další webovou žurnalistiku. Chceme v ní skutečně tohle?

Detoxikace vaginy s doporučením České gynekologicko-porodnické společnosti Ludmila Hamplová

Solidní podvod bez jakýchkoliv věrohodných medicínských důkazů přikryla odborná společnost, když dva roky po sobě udělila pečeť garance České gynekologicko-porodnické společnosti ČLS JEP bylinnému detoxikačnímu vaginálnímu tělísku. Svou podporu potichu stáhla až po ostré kritice ze strany portálu Zdravotnickýdeník.cz. Prý jen došlo k omylu, který se čas od času stane.

Zaveďte si do pochvy směs čínských bylin a ponechte je zde 72 hodin. Pokud ucítíte pálení, bolest nebo se objeví zvláštní výtok, je vše v pořádku. Vaše tělo se právě zbavuje nebezpečných toxinů. Přesně tak má fungovat bylinné detoxikační vaginální tělísko Scarlett, které nabízí společnost medicaHERBA jako vhodné řešení pro celou řadu gynekologických potíží. Údajně tisíce let stará detoxikační metoda, jejíž historie prý sahá k čínským císařům a jejich konkubínám, má zajistit zdravější ženské vaginy, zbavit je všech toxinů a ještě vylepšit sexuální život, o lepší šanci na otěhotnění ani nemluvě. Taký se tak údajně dají řešit problémy s inkontinencí nebo častými záněty močových cest.

Jenže pro tato tvrzení nejsou a také nikdy nebyla k dispozici žádná solidní data. Přesto výrobek dva roky po sobě získal pečeť garance České gynekologicko-porodnické společnosti ČLS JEP. Odborná společnost svou autoritou posvětila čisté šarlatánství. Na podivnou praxi upozornil portál Zdravotnickýdeník.cz a právě po dvou člancích, které na toto téma vyšly, odborná společnost svou podporu výrobku stáhla, přesněji odmítla prodloužení smlouvy. Oficiálně jako důvod k neprodloužení smlouvy společnost uvádí „nekorektní a nevhodnou prezentaci distributora“. Ta ale překvapivě předchozí dva roky vedení odborné společnosti nevdala a bez nejmenších potíží tak propagovalo něco, co je na hony vzdálené od medicíny postavené na důkazech.

Solidní podvod bez medicínských důkazů

Česká gynekologicko-porodnická společnost je jednou z mnoha odborných společností sdružující lékaře v rámci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně. K jejímu poslání patří hájit a zastupovat zájmy oboru, po-

dílí se na expertní činnosti v oblasti gynekologie a porodnictví a mimo jiné také vytváří doporučované standardy péče o pacientky v souladu s dostupným poznáním medicíny založené na důkazech. Působí tedy jako odborná autorita směrem k jiným lékařským oborům, ale také k veřejnosti. O to víc je zarážející, že jako odborná společnost schválila „udělení pečeti a garance České gynekologicko-porodnické společnosti ČLS“ výrobku, který staví principy medicíny postavené na důkazech doslova na hlavu. Místo kvalitních a dobře analyzovaných dat zde postačily líbivé ezoterické bláboly.

„Neexistuje jediný důkaz, že by údajná vaginální detoxikační tělíška dokázala eliminovat toxiny z lidského organismu. Jediné, co tyto výrobky dokáží spolehlivě odstranit, jsou peníze z peněženky,“ shrnuje exkluzivně pro Zdravotnický deník fakta emeritní profesor Edzard Ernst, který na britské University of Exeter založil pracoviště specializující se na výzkum „celostní a alternativní medicíny“ a vede odborné žurnály Focus on Alternative a Complementary Therapies and Perfusion. V loňském roce pak obdržel prestižní vědeckou cenu Johna Maddoxe určenou těm, kteří se zasloužili o obhajobu vědy a vědeckého myšlení. Podle něj je nepochopitelné, že odborná společnost garantuje něco, u čeho nejsou žádné důkazy. „Pokud tato certifikace existuje, rozhodně není postavena na vědeckých důkazech, a pokud nestojí na vědeckých důkazech, je otázkou, na čem skutečně stojí,“ přemítá profesor Ernst.

Odborná společnost si ovšem vystačila s podklady dodanými prodejcem a nijak dál se nezajímala o to, zda existují důkazy nejen o účinnosti výrobku, ale hlavně o jeho bezpečnosti. A právě v tom je její největší selhání. „Výbor České gynekologicko-porodnické společnosti posuzoval klinickou účinnost tohoto výrobku u žen s opakovanými poruchami vaginálního prostředí. O jiných účincích nemá informace,“ vysvětluje docent Vít Unzeitig, který je také členem výboru odborné společnosti a zároveň autor „studí“, na které se společnost medicaHERBA odvolává. Pro udělení pečeti ČGPS podle jeho slov musí výrobek prokázat „deklarovanou klinickou účinnost a být na trhu jedinečný nebo nějakým způsobem originální“. Obě „klinická hodnocení“ tělísek Scarlett zadával, prováděl i kontroloval právě docent Unzeitig. On je také podepsán pod

pozitivními výsledky hodnocení a také tvrzeními, že je tato léčba vhodná pro těhotné ženy a nemá žádné vedlejší účinky.

První tato „studie“, již uvádí i společnost medicaHERBA na svých webových stránkách, byla provedena v roce 2013 na 15(!) ženách a chybí v ní jakékoliv upřesňující údaje o tom, jaký byl stav pacientek před zahájením aplikace tělísek, tedy není možné objektivně posoudit, jaký efekt tato terapie měla. „Pokud by se jednalo o léčivý přípravek, byla by daná studie pro uvedení na trh zcela nedostatečná,“ upozorňuje Jakub Dvořáček, ředitel Asociace inovativního farmaceutického průmyslu. Pro srovnání léky, se před tím, než se vůbec dostanou na trh, musí testovat na tisícovkách pacientů a hlavně klinické hodnocení léků má velmi přísná pravidla. Jenže dovozce, informace o tom, jak je testována alespoň základní bezpečnost výrobků (jak je běžné například i u potravin, či kosmetických přípravků), tedy například, zda použité byliny neobsahují těžké kovy či rezidua pesticidů, neuvádí a odmítá je zveřejnit.

Podezřelý je i druhé „klinické hodnocení“ tělísek, jenž opět prováděl a současně dozoroval docent Unzeitig. To bylo provedeno na téměř 150 ženách, které dochází do Centra ambulantní gynekologie a primární péče Brno, kde působí právě docent Unzeitig, a na Gynekologicko-porodnické klinice Fakultní nemocnice Ostrava, kde má tento lékař částečný úvazek. „Jeho složení je známé, ale poměr bylinek se po staletí dědí z generace na generaci (jako u naší Becherovky) a zůstává tajemstvím. Miliony žen především na americkém kontinentě a v Japonsku ji považují za nenahraditelnou součást osobní hygieny,“ píše o tělísku v hodnocení docent Unzeitig. „Ve vyselektované skupině chronicky nemocných žen, často s psychotickou nastavbou, bylo čtyřměsíčním podáváním poševního bylinného tělíška NATURGYN – SCARLETT dosaženo velmi dobrých výsledků,“ shrnuje výsledky s tím, že subjektivní hodnocení přípravku je „ještě významně lepší“ a jen 6 % žen s ním nebylo spokojeno. Provádění každého klinického hodnocení na pacientech ale musí schválit etická komise, v tomto případě etická komise FN Ostrava, aby bylo zaručeno, že nemůže dojít k poškození jejich zdraví. Etická komise FN Ostrava však nikdy hodnocení tohoto přípravku neschválila. „U nás toto klinické hodnocení neprobíhalo,“ sdělil mluvčí nemocnice Tomáš Oborný.

Věda se prý vyvíjí, tak hájí detoxikaci její propagátor

Hlavním propagátorem této „detoxikační metody“ je právě docent Vít Unzeitig, který účinky tělíška Scarlett vychvaloval mimo jiné v pořadu Sama doma České televize. „Do dnešních dnů se nepodařilo zcela objasnit procesy fyziologické obnovy poševního prostředí a my pouze víme, že se v pochvě ‚hromadí odpadové produkty‘ buněčné, chemické i biologické povahy. U některých žen pak z neznámých důvodů selhává již dávno popsaná autoregulace zajišťující optimální ochranu pochvy. Termín detoxikace se tak snaží

vystihnout proces, při kterém jsou nežádoucí produkty vaginálního metabolismu z pochvy odstraněny,“ vysvětluje s tím, že „věda stále vyvíjí a naše znalosti rozšiřují“. Zvláště ale je, že odborná literatura a ani medicínské databáze obsahující vědecké studie pojem „detoxikace vaginy“ vůbec neznají.

Velmi kriticky se k této „detoxikační“ metodě staví i odborníci v zahraničí. Sám docent Unzeitig přitom v pořadu České televize Sama doma hájil „návrat ke staré medicíně prověřené staletími“ tím, že v cizině jde o „běžnou součást hygieny žen“. Jenže „pozitivní zkušenosti ze zahraničí“ jsou ve skutečnosti dalším výmyslem. Nikde v zahraničí, kde se „detoxikační tělíška“ prodávají, nemají garanci tamní odborné gynekologické společnosti. Právě naopak, gynekologové se od nich distancují. Například britská královská společnost Royal College of Obstetricians and Gynaecologists ústy své mluvčí Vanessy McKay varovala veřejnost před touto pochybnou „terapií“. „Vagina je vytvořena tak, aby sama sebe dokázala čistit, a nepotřebuje „detox“. Obsahuje dobré bakterie, které slouží k její ochraně. Pokud jsou tyto bakterie poškozeny, může to vést k infekci, například výtoku nebo bakteriálnímu zánětu,“ sdělila gynekoložka britskému deníku Metro s tím, že narušení této rovnováhy v pochvě vede k podráždění. „Každá žena, která má obavy ohledně pachu své vaginy nebo zaznamenala podráždění či svědění by se měla obrátit na svého lékaře nebo lékárníka, protože může mít infekci vyžadující léčbu,“ dodala lékařka.

Ještě ostřeji se do „vaginální detoxikace“ pustila populární americká gynekoložka Jen Gunter na svém webu s tím, že tělíška jsou nejen zbytečná, ale hlavně mohou být velmi nebezpečná. „Vaše děloha a vagina chtějí, abyste je nechala na pokoji. Vaše děloha není unavená nebo depresivní či špinavá a vaše vagina nemá špatně umístěnou svou čakru. Nechtějí od vás pomoc, pokud se neděje něco špatného, což vám řeknou silným krvácením, svěděním, bolestivými křečemi nebo zápachem. Nesvádějte své potíže nebo únavu na dělohu či vaginu (pokud nejste anemická, ale to by se u vás objevily i další varovné signály),“ píše lékařka v článku, na který upozornil také britský deník The Independent a následně mnohá další světová média.

Gunter zdůrazňuje, že děloha a ani vagina nepotřebují žádnou „detoxikaci“, protože jsou schopny se o sebe postarat samy a to stejně jako všechny ostatní orgány těla. Údajný „detox“ je jen falešný pojem, který používají podvodníci k tomu, aby se dostali k vašim penězům, varuje lékařka. „Pokud máte pravidelnou menstruaci s několika dny bolestí, pak je vaše děloha v pořádku a nesnaží se vám tím nic říct. Pokud cítíte zápach, silně krvácíte nebo máte velké bolesti, pak navštivte lékaře. Pokud je vám méně než 25 let nebo máte nového sexuálního partnera, tak vaše děloha také chce, abyste byla vyšetřena na pohlavně přenosné choroby, jako jsou chlamydie nebo kapavka,“ shrnuje gynekoložka „přání ženské dělohy“.

Mnoho rostlinných produktů a výtažků je ve skutečnosti dráždivých a rozhodně nebyly testovány pro vaginální použití. „Bůh ví, co je ve vaginálních perlách, ale umím si

představit, že je to něco žíravého nebo vysušujícího – oboje je špatně. Tyto byliny (nebo úplně cokoliv, protože to nikdy nevíte – klidně to může být smetl z nějakého dvorku) mohou mít negativní dopad na vaše lactobacily (zdraví prospěšné bakterie) nebo mohou přímo dráždit sliznici pochvy – oboje zvyšuje riziko infekce,“ varuje Gunter a dodává, že strčit si do pochvy na tři dny pytlík čehokoliv je velmi nebezpečné a navíc zatraceně smradlavé. „Během své kariéry jsem vyjmula mnoho tampónů, které zůstaly v pochvě déle, a ten zápach byl tak silný, že jsme po zbytek dne museli zavřít vyšetřovnu,“ popisuje gynekoložka. Tělíska, jež mají pochvu a dělohu „čistit“, jsou ve skutečnosti ideální živnou půdou pro mikroorganismy, což dokazují i fotografie samotných uživatelů. Zcela reálně při použití „detoxikačních tělísek“ hrozí syndrom toxického šoku, což je skutečně závažný stav, který může ženu přímo ohrozit na životě.

Potěšení pro čínského císaře

Informace o možných rizicích používání, které je možné pro názornost srovnat třeba s ponecháním vyluhované čajové sáčku s bylinkami ve vlhkém prostředí po dobu tří dnů, se ale ženy od prodejce, společnosti medicaHERBA nedozví. „Traduje se, že tibetští mniši dostali od císaře pokyn, aby namíchali směs pro jeho konkubíny pro jejich čistotu a zdraví,“ vysvětluje Ilona Skalická, projektová manažerka společnosti s tím, že složení výrobku je „know how“ čínského výrobce, které si chrání. K dispozici je tak pouze seznam použitých bylin, nikoliv data o skutečném obsahu účinných i toxických látek. Podle tvrzení dovozce tělísko mimo jiné „příznivě působí na pohlavní a urologické ústrojí, pohlcuje nežádoucí mikroorganismy a toxické látky, podporuje dezinfekci pochvy po porodu, potratu nebo menstruaci, má pozitivní vliv při problémech s otěhotněním a velmi příznivě působí při problémech souvisejících se záněty dělohy a děložního čípku“. Dovozece také tvrdí, že tělíska zlepšují kvalitu sexuálního života, jsou vhodná i pro těhotné a kojící ženy a nemají žádné vedlejší účinky.

Prodejci nejrůznějších „vaginální detoxikačních tělísek či perel“ si pochopitelně z varování lékařů nedělají těžkou hlavu, naopak obalují svůj byznys mnoha kouzelnými formulacemi. Například „holistická“ společnost Embrace Pangaea se hájí tím, že v případě definice syndromu toxického šoku chybí zmínka o „vaginální detoxikaci“, a tak je přece jasné, že nic takového její výrobky způsobit nemohou. Nicméně varuje před jejich použitím v těhotenství nebo u kojících žen. S tím v Česku problém nemají. „Podporuje dezinfekci pochvy po potratu, porodu nebo menstruaci. Velmi příznivě působí při problémech souvisejících se záněty dělohy a děložního čípku. NaturGYN Scarlett byla udělena Pečeť kvality a garance České gynekologické a porodnické společnosti,“ vyjmenovává výhody výrobku Skalická.

Duchovním pozadím doplňují prodejci „bylinných tělísek“ určených k vaginální detoxikaci také v zahraničí. „Jako ženy jsme byly požehnány darem budování náro-

dů, pozdvihování králů a královen a uzdravování našich milovaných. Kvůli všem našim povinnostem spojeným se zaměstnáním a studiem jsme se zapomněly starat o to nejcennější. Naše lůno (vagina, yoni, pum-pum, broskvička) je základem naší stability,“ popisuje společnost Embrace Pangaea zákaznicím na svém webu s tím, že vagina je orgán určený k odplavování toxinů z těla, což je jen tak mimochodem anatomický a fyziologický nesmysl. Gynekologická onemocnění, jež mají ve skutečnosti celou řadu různých příčin, jsou pak podle této ezoterické teorie způsobena právě údajnými toxiny. Jejich zdrojem prý je i emocionální stres. Toxiny stačí jednoduše „odstranit“ pomocí „vaginální detoxikace“ a potíže zmizí. Účinnost tělísek má zvyšovat třeba pravidelná meditace či popíjení citronové šťávy, která má pro změnu bránit přílišnému překyselení organismu, což je další z oblíbených šarlatánských teorií.

O to zajímavější jsou odpovědi společnosti pro deník The Independent, který se zajímal o to, jak „vaginální detoxikace“ vlastně funguje. Dozvěděl, že se společnost Embrace Pangaea je „holistická“ a „poskytuje vysoce kvalitní bylinné detoxy“. „Naše bylinné detoxikační perly jsou jednoduše přírodní alternativou. Ženy mohou činit vědomé a informované rozhodnutí při jejich používání. Všem našim klientkám sdělujeme, že nejsme profesionály v oblasti zdravotnictví, a že by měly vyhledat pomoc lékaře,“ tvrdila deníku Tamiela Atkinson, majitelka společnosti s tím, že existuje mnoho žen, které má s jejich výrobky dobré zkušenosti. Další prodejce tělísek Goddess & Godlike Creations pak na svém webu rovnou píše, že neprodává léčbu a nijak negarantuje její výsledek, byť slibuje řešení gynekologických problémů, které je třeba vyzkoušet ještě před případnou operací. Pochopitelně bez záruky.

Přírodní neznamena bez vedlejších účinků

Tzv. vaginální detoxikace je jedním z mnoha příkladů, kdy se něco, u čehož nejsou solidní data o účinnosti, může pomocí šikovného marketingu stát „záračným prostředkem“. „Mluvit o vaginální detoxikaci je bombasticky znějící nesmysl orientovaný na laickou veřejnost, u jejíž části jsou různé detoxifikační kúry velmi oblíbené,“ shrnuje. Velmi problematické je i označení „přírodní“, což má vyvolat zdání kvality. Jenže každá jednotlivá kulička může mít zcela jiný obsah účinných i toxických látek,“ vysvětluje profesor Vladimír Tesař, přednosta Kliniky nefrologie 1. LF UK a Všeobecné fakultní nemocnice a někdejší předseda Nefrologické společnosti ČLS JEP. Jako lékař se sám ve své praxi setkává s pacienty, kteří byli poškozeni tzv. „přírodní léčbou“. „Přírodní fakticky znamená, že neznám přesné složení daného roztoku nebo v tomto případě tělíska, zcela přírodní je například i muchomůrka zelená nebo rulík zlomocný a určitě je nelze nikomu doporučovat jako léky,“ dodává profesor Tesař.

Hoaxy – když se lež šíří internetem

Leoš Kyša, Petr Nutil

Rozvoj komunikace prostřednictvím sociálních sítí přináší do veřejného prostoru stále větší problémy s fenoménem hoaxů. Anglický termín označuje podvod, legrační vymyšlenou zprávu nebo prostě mystifikaci. Hoaxy jsou zprávy, obrázky či videa, která přináší prokazatelnou lež a jsou přizpůsobeny snadnému sdílení právě na sociálních sítích. Často v sobě nesou kromě poplašných zpráv i různé „informace“ alternativní medicíny, poplašné zprávy týkající se vědeckých disciplín a také konspirační teorie nebo informace a vymyšlené zprávy na jejich podporu.

Svět poplašných, šokujících, konspiračních zpráv je neuvěřitelně rozbujelý. Není oblasti lidského života, ve které bychom nenalezli alespoň pár s železnou pravidelností kolujících nesmyslů a nevyvratitelných fám. Bohužel, ty už nemusejí být tak neškodné jako hoaxy z jiných oblastí, které

vás mohou připravit maximálně o peníze, počítačová data, pár přátel na Facebooku anebo o pověst rozumného člověka. A tak ani vytěžování zdravotnických témat samozřejmě není výjimkou.

Zdraví člověka totiž prý ohrožuje ledacos. Mikrovlnná trouba, všelike tajné zařízení ovládající mysl, podvody farmaceutického průmyslu, recyklované mléko, očkování anebo zákeřně geneticky modifikované potraviny. Zdraví se týká i oblíbená teorie o chemtrails, která tvrdí, že to, co za sebou zanechávají letadla na obloze, nejsou stopy kondenzačních

par, nýbrž chemické postřiky. Toto údajné „práškování“ má za cíl různé nepěkné věci – od manipulace s počasím, přes šíření chemtrailové chřipky až třeba po sterilizaci obyvatel. Objevují se i zaručené recepty, jak se takovému postřiku bránit – jedním z nich je takzvané octování, což není nic jiného, než oblévání svého domu octem.

Tak třeba loni varovaly tamtamy internetu před pomerančí z Libye, zákeřně naočkovanými HIV pozitivní krví, jejichž zásilku měli odhalit hrdinní chorvatští celníci. Fotografie ze zásahu se staly hojně sdílenými.

Jen málokoho ze sdílečů ale zajímal mnohokrát opakovaný fakt, že i kdyby to skutečně krev byla, takovým pomerančem se prostě nakazit nedá, už třeba jen proto, že virus HIV nepřežívá mimo lidské tělo. Nakonec nešlo o nic jiného než o variaci jiného hoaxu, který z rozšiřování HIV obviňoval banány nebo kečup.

Faktem je, že když nějaký čas nebudete kupovat pomeranče, budete si chránit hlavu alobalovou čepičkou v obraně před všudypřítomným zákeřným zařízením anebo si tu a tam polijete dům octem, žádnou skutečnou škodu na svém zdraví asi nenapácháte. Jenže co se zdravotních hoaxů týká, nemusí to být vždycky jen taková nevinná legrace. Někdy totiž může jít i o život.

Vezměte si třeba takové antivakcinační hnutí. S nevyvratitelnou pravidelností se v myslích konspirátorů a alternativců propojuje vakcína MMR (tedy očkování proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám) se vznikem autismu. Odpůrci očkování zhusta obviňují farmaceutické firmy a lékaře z manipulací, lží a zatajování důležitých informací.

Zajímavé ale je, že právě na počátku tohoto hnutí sice stojí lež, nicméně lež ze strany odpůrců očkování. Prokázalo se totiž, že výzkumníci zmanipulovali výsledky právě tak, aby vznikl dojem o souvislosti mezi MMR a autismem.

A od té doby – jak už to tak bývá – si teorie žije svým vlastním životem a objevuje se zas a znovu. Stejně tak se různě objevují poplašné příběhy o konkrétních případech, kdy očkování mělo poškodit zdraví nějakého dítěte. Stejně tak kolují internetem různé obrázky, grafy či videa s poselstvím o nebezpečnosti očkovacích vakcín.

Pěknou paseku na svém zdraví ale napáchat můžete, vezmete-li vážně některé z dalších blábolů, jimiž je internet zaplevelený. Tak třeba proti infarktu údajně pomáhá koktejl z alkoholu, kajenského pepře a chilli, označovaný za tinkturu Dr. Schultze. Na mnoha českých i zahraničních webech je tato pekelná kombinace doporučována jako prostředek, který „dokáže odvrátit probíhající srdeční infarkt doslova během pár vteřin“ a to tím, že mocně stimuluje tlukot srdce a tím lépe rozvádí krev do těla.

Smutným svěděctvím o současném amatérismu a zmatení pojmů je, že tuto „tinkturu“ doporučuje na svém webu i člo-

věk, který sám sebe označuje za léčitela. Tento pán, vybavený „vysokou školou života“, v patičce článku tvrdí, že „nepochybuje o slovech doktora Schultze. V každém případě věřím, že nemůžeme tímto způsobem nic pokazit.“

Což je sice pěkné, nicméně je třeba konstatovat, že to poslední, co srdce postižené akutním infarktem potřebuje, je právě to, aby mu někdo zrychloval tlukot. Jediná správná cesta je samozřejmě okamžité přivolání lékařské pomoci.

Jako příklad zdravotního hoaxu, uveďme jeden, který se poprvé objevil v roce 1999 a dodnes v různých verzích koluje po internetu. Problém je, že informacím, které se v něm objevují, věří skutečně velmi mnoho lidí a vyvracet takové mýty se daří jenom těžko:

Jednou z příčin vedoucích ke vzniku rakoviny prsu je používání ANTIPERSPIRANTU.

Většina výrobků pro osobní odsmradování jsou tzv. antiperspiranty / deodoranty. Jdete domu a mrknete se na obal. Deodorant je v pohode, antiperspirant nikoli. Jak poznáte antiperspirant? Kromě toho, že by antiperspirant mělo být napsáno na obalu, což bohužel není vždy pravidlem, je hlavní složkou antiperspirantu Aluminium Chlorohydrate nebo něco tomu velmi podobného. Důležité je v tomto případě to Aluminium! Jde o sloučeninu hliníku, jejímž úkolem je proniknout do pokožky a blokovat funkci potních žláz. Je-li na obalu výrobku pod nadpisem složení (Ingredients) napsáno všechno možné jiné než Aluminium, jedná se s největší pravděpodobností o pouhý deodorant, který voní, ale ne-

blokuje přitom proces pocení. (Mozná ale taky koukáte na zubní pastu, prášek do pečiva) Důvody, proč mít z antiperspirantu obavy, milé dámy, jsou zde: Lidské tělo využívá několik oblastí, kudy vylučuje škodliviny (toxiny): v jamkách, co máte na opacné strane kolen, za usními boltci, v oblasti třísel a v podpaží. Škodliviny jsou tedy vylučovány ve formě potu neboli perspirace. Antiperspiranty, jak již jméno napovídá, pocení zabranují. Tím potlačují schopnost tela vylučovat v podpažních jamkách přirozeným způsobem toxiny. Tyto toxiny ovšem magicky nezmezí. Když je tělo nemůže vylou-

cit pocením, ukládá je, a to do nejbližších lymfatických uzlin - v oblasti podpaží. Jak známo, téměř všechny rakovinné nádory (tumory) v prsech se objevují ve vnějším horním kvadrantu prsu. Tedy přesně tam, kde se lymfatické uzliny nacházejí. Další důkazní materiál: Muži jsou, jak známo, méně náchylní (nikoli však imunní) k rakovině prsu vyvolané používáním antiperspirantu. Důvodem je fakt, že muži si zpravidla nevyholují podpažní jamky a většina nanášeného antiperspirantu tak ulpí na ochlupení a není přímo nanášena na kůži. Ženy, které aplikují antiperspirant přímo na čerstvě oholenou pokožku podpažních jamek, (k čemu je paradoxně mnozí výrobci, např. Gillette, přímo nabádají), zvyšují své riziko ještě víc. Holení totiž odstraňuje vrchní vrstvy staré pokožky a narušuje její povrch, čímž usnadňuje chemikáliím v oblasti podpaží rychlé pronikání do hlubin tela. Tak. A teď si navíc uveďte, že hliník a jeho sloučeniny jsou na seznamu látek podezřelých z napomáhání zniku Alzheimerovy choroby (to je ta, co vám z mozku udělá emental s peknými velkými dírami, což se navenek projevuje jako předčasná, rapidně postupující senilita končící smrtí) PROSÍM předejte tyto informace všem, na kterých vám záleží. Rakovina prsu se v poslední době stává až hrozně častým (smrtečným) onemocněním. Uvedomení může v tomto případě zachránovat životy. A pokud snad máte k mým slovům nedůvěru, doporučuji vám provést si malý průzkum sami. Ujistuji vás, že dospejete ke stejnému závěru.

Jiná verze tohoto hoaxu začíná takhle:

Rakovina prsu - doporučuji přečíst Mile ženy a holky, které jste v mém adresáři, dostala jsem zajímavý mail ohledně rakoviny prsu a jedné z jejích mož-

ných příčin - už několik let (po jednom doporučení) pečlivě čtu složení při výběru přípravků pro hygienu v oblasti podpaží a vyhýbám se všem, jehož součástí je "aluminium zirkonium" a tento mail mě v tomto mém počínu jen utvrdil!!! Dobrý den přeji.

Tento mail je skutečně velmi důležitý pro Vás všechny mladé, starší a ty v nejlepším věku. Léta používám antiperspirant - kuličku od firmy Nivea. A hle, v podpaží se mně udělaly červené měkké a tvrdší a tvrdé boule a tak jsem začala běhat po doktorech o sto šest.

A výsledek? Nemám se holt a nemám používat antiperspiranty!!!!!!!!!!!!!! Jak úžasné doporučení!!!!!!!!!!!!!! Tak se

holím zásadně večer, používám deodorant od firmy Just, který je vyroben z bylinek.

Zajímavé je, že tento hoax později nabyl obřích rozměrů. Vzniklo velmi mnoho rádobý zasvěcených článků různých pseudoodborníků, kteří tuto myšlenku vzali za svou a nyní proti deodorantům bojují. Otázkou je, co bylo první, zda hoax a poté snaha pseudovědců šířit tuto myšlenku, nebo naopak.

Velkou neznámou je to i v případě tzv. chemtrails. U tohoto fenoménu se předpokládá, že možná jeho původem byl také hoax – možná nevinný vtípek, který spustil lavinu. Ale tak už to s hoaxy chodí, že na jejich počátku občas stojí je- nom obyčejný žert, který se zvrhne v něco šíleného.

Když se z vtípu stane hoax

Pokud budete chtít znát odpověď na otázku, proč že vlastně ty ošklivé hoaxy vznikají, může se vám dostat mnoha různých odpovědí. Vcelku obvyklé je strašné- ní poplašnými zprávami využívané jako skvělá taktika předvolebního boje a propagandistického působení. Poplašné zprávy vznikají také z hlouposti a nevědomosti či z touhy po vašich penězích či datech. Možná vás ale překvapí, že ne zrovna malá část hoaxů jsou prostě jen více či méně podařené vtípky, které laskavý čtenář prostě nedokázal dešifrovat a ve svém svatém boji za pravdu šíří dál. Je totiž smutnou pravdou, že ať na internet vypustíte sebevětší stupiditu, vždycky se najde někdo, kdo jí vezme vážně.

Samozřejmě – to, že někdo nepochopí vtíp, se stává i mimo internet. Nicméně právě ve specifickém prostoru elektronického světa může takové nepochopení vyústit v naprosto absurdní situace. A my se na několik takových příkladů podíváme.

Kočky a psi jako potravina – od letoška legálně

Světlem sociálních sítí se rozletěla nová překvapivá zpráva: „Za naprostého nezájmu novinářů, ochránců zvířat a dalších skupin občanů prošla toto pondělí Parlamentem České republiky novela zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících předpisů. Její součástí je i nové zařazení pro naprostou většinu lidí domácích mazlíčků – psů a koček mezi takzvaná jatečná zvířata.

Ministr Jiří Dienstbier měl k tomuto prohlásit: „Určité skupiny obyvatel prostě nemají jinou možnost, jak doplnit organismu potřebné proteiny, bílkoviny a tuky, než že si prostě chytí na ulici nějakého toho pejska nebo kočičku. A my jim to nemůžeme mít za zlé, pro různé nízkopříjmové skupiny je to opravdu jediným řešením. I pro stát je schválení tohoto zákona výhodné v tom, že se na jednu stranu sníží objem dávek vyplácených v hmotné nouzi a na druhou stranu dojde ke snížení počtu volně pobíhajících psů a koček.“

Samozřejmě že žádná taková novelizace, která by

z mazlíčků udělala jateční zvíř, neproběhla. Článek byl publikován na webu Burani.cz, odkud se začal šířit nejen po sociálních sítích, ale i okopírovaný v emailech. Ano, uhadli jste, skutečně jde o web, který si utahuje z kdekoho. A když jsme u těch psů, Burani publikovali například i varování organizace Lékaři bez hranic před konzumací městských psů, protože jejich maso způsobuje obezitu, padání vlasů a předčasné stárnutí.

Saúdští vědci rozhodli, že ženy jsou savci a měly by mít stejná práva jako velbloudi

Ano, je to překvapivé, ale je to tak. Podle této zprávy mělo „kolegium vědců přijít s bezprecedentním závěrem, že ženy jsou savci, ne však tak docela lidé a jako takovým by jim měla být přiznána stejná práva jako jiným druhům savců, jako třeba velbloudům či kozám. Toto bylo označováno jako „velký skok vpřed pro ženská práva v SA s tím, že od nynějška budou ženy považovány za členy třídy savců, nikoli věci, jak tomu bylo doposud.“

Zpráva se rozléta rychlostí blesku po celém internetu. A netrvalo dlouho a objevila se i v Česku na „pravdařských“ webech Sputniku a AC24. Pak jí přebral i Free-Globe, prvopodstata, ceskoaktualne a tak dále.

No, jenže šlo opět jen o vtíp. Původním autorem je parodický Journal of Murréal a jeho anglicky psaný sesterský web worldnewsdailyreport.com.

Ne nadarmo nás o samotné povaze stránek informovali autoři webu takto: „Všechny postavy objevující se v článcích této webové stránky – i ty, založené na skutečných postavách – jsou zcela fiktivní a jakákoliv podobnost mezi nimi a všemi osobami mrtvými, nebo nemrtvými je pouhým zázrakem.“ To si však – jak už to bývá – jen málokdo rozhodl přečíst.

Drobnou demonstrací agendy webu mohou být i jiné články, které zde najdeme: globální oteplování je vynálezem CIA, homosexualita vedla k vyhynutí Homo Erectus, dvousetkilová žena přežila sexuální napadení stádem kapustňáků, muž strávil 57 let počítáním cihel ve Velké čínské zdi či nacistický nadšenec oplodnil vlastní ženu zmraženými Hitlerovými spermii.

EU chce zrušit písmeno Ř

Web pravdive-zpravy.cz vydal zprávu o tom, že „Evropská lingvistická rada spadající pod EU jednohlasně rozhodla, že od letošního července ruší písmeno Ř.“

A to proto, že „téměř nikdo tohle písmeno v Evropě nepoužívá a pro každého, kdo neovládá češtinu, je jeho výslovnost extrémně obtížná. ELR chce zjednodušit komunikaci tím, že problematické znaky a hlásky bude postupně eliminovat,“ vysvětluje jazykovědec František Měch.

V článku se také dočteme, že Ř je jen začátek: „Vedle odstranění problematického písmene má ale celá akce ještě jeden důvod. Evropská unie chce pečlivě sledovat reakce Čechů a podle toho urychlit, oddálit, nebo třeba i úplně zastavit snahu odstranit E s háčkem. Jeho elimi-

nace sice není na pořadu dne, ale v roce 2020 by mělo na půdě europarlamentu proběhnout další jednání Evropské lingvistické rady a je velká šance, že se bude probírat i tenhle český potíživista.“

Nu a této zprávy se chytil například známý konspirátor a provozovatel takzvané České nezávislé televize Petr Ortek na webu nwoo.org. Nápad na zrušení písmene Ř označuje za „bejkárnu“ zplozenou chorými mozky v komisích EU.

Naštvaní občané si ale nedali ani tu nejmenší práci s ověřováním. Záhy by totiž museli zjistit, že nejenže žádná Evropská lingvistická rada neexistuje, ale zpráva samotná pochází ze satirického webu. Totiž pravdivě-

-zpravy.cz samy sebe uvádí takto: „Původní zpravodajství Prima COOL, které jako první přináší exkluzivní informace, jež jinde nenajdete. Všechna zde uvedená zjištění jsou na 158% pravdivá.“

I jen zběžný pohled na obsah webu by mohl každého, nejen konspirátora, přesvědčit o tom, že to opravdu není relevantní zdroj. Posuďte sami: „Po KFC nabídnou rozvoz zdarma i taxíky! Stačí si přinést vlastní benzín.“, „Vlajkonošem Tibetu na olympiádě v Riu bude Miroslav Kalousek! Potvrdil ho Dalajláma!“, „Oprava lanovky na Petřín se protáhne. Pomůže Nepál, pošle své šerpy!“ anebo třeba „Církev vydala aktualizované Desatero. Došlo na mobily, Facebook i orální sex.“

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita

pořádáme tradičně v prostorách Akademie věd ČR v Praze 1, Národní 3, sál 206 od 17.00 hodin. Jsou veřejně přístupné, vstup je volný do vyčerpání kapacity sálu.

Středa 21. 9. 2016

MUDr. Tomáš Zábranský, Ph.D., poradce předsedy vlády ČR pro protidrogovou politiku a Zdeněk Strnad (ResAd - Research And Development): **Fakta a mýty o léčbě konopím**
2. Plenární schůze (Leoš Kyša)

Program: zprávy za uplynulé období, úprava stanov, volba předsednictva.

Středa 19. 10. 2016

Mgr. Robin Kopecký (Přírodovědecká fakulta UK Praha):
Evoluce, liská mysl a nadpřirození aktéři

Středa 23. 11. 2016 – Výjimečně čtvrtá středa!

Doc. Mgr. Michal Švanda, Ph.D. (Astronomický ústav AV ČR):
Sluneční vrtochy a naše civilizace - kosmické počasí, vítr, oblaky i bouře v meziplanetárním prostoru

Středa 21. 12. 2016

Mgr. Vítězslav Škorpík (Matematiko-fyzikální fakulta UK Praha):
Gravitační vlny - Co nás čeká?

Pokračujeme v roce 2017: 18.1., 15.2., 15.3., 19.4., 17.5., ...

- **Zpravodaj SISYFOS** - bulletin Českého klubu skeptiků Sisyfos, z. s., člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Zapsán do evidence tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208. Vychází čtvrtletně s finanční podporou Akademie věd ČR.
- Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků: PhDr. Zdeněk Jonák, U dejvického rybníčku 25, 160 00 Praha 6
- číslo účtu: 4444444444 (10 čtyřek) kód banky 2010

- Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>
- Zpravodaj SISYFOS, číslo 2/2016 - vyšlo v srpnu 2016.
Editor: Leoš Kyša. Redakční rada: Čeněk Zlatník, Zdeněk Jonák, Martin Bloch.
- Grafická úprava: Karel Kadlec
- Tisk: MART – print, s. r. o., Vinšova 3280/1, Praha 10
- Příspěvky do Zpravodaje SISYFOS pošlete na adresu: Leoš Kyša, Višňová 579, Milovice 289 24. Lze též zasílat na e-mail: Leos.Kysa@seznam.cz